

Европейски съюз

ОПАК Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА РОДОПИ (2014 – 2020 ГОДИНА).

В изпълнение на проект: „Въвеждане на механизми за наблюдение и контрол при изготвяне и реализация на общински стратегически планове и програми“ финансиран от ОП „Административен капацитет“, съфинансирана от ЕС чрез ЕСФ

Август 2014г.

Европейски съюз

ОПГКК Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ОПР	Общински план за развитие
ОСР	Областна стратегия за развитие
РПР	Регионален план за развитие
НСРР	Национална стратегическа референтна рамка
ЕС	Европейски съюз
ЕК	Европейската комисия
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ППЗРР	Правилник за приложение на Закона за регионалното развитие
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
ПМС	Постановление на министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия
ОП	Оперативна програма
СЦР	Северен централен район
ДВ	Държавен вестник
SWOT анализ	Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите
БВП	Брутен вътрешен продукт

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък с използваните съкращения.....	2
Съдържание.....	2
Увод.....	3
1. Ситуационен Анализ.....	4
1.1. Географско положение, граници, обща площ, релеф, горски и поземлени ресурси, климат, водни ресурси, животински видове и защитени зони	5
1.2. Силни и слаби страни на местоположението и природните ресурси на община Родопи.....	17
1.3. Туризм.....	18
1.4. Население и човешки ресурси	26
1.5. Финансиране на дейностите	30
2. SWOT Анализ. Силни и слаби страни	30
2.1. Възможности	32
2.2. Заплахи	33
3. Стратегически контекст за развитие на туризма в община Родопи.....	34
3.1. Мисия, Визия, Цели	34

3.2. Стратегическа рамка: Приоритети, Специфични цели и Мерки	36
4. Система от индикатори за наблюдение и оценка.....	38
4.1. Подход за разработването на система от индикатори	38
4.2. Източници на информация.....	39
4.3. Видове индикатори.....	40
4.4. Индикатори за въздействие.....	40
4.5. Индикатори за резултат	40
5. Система за наблюдение и оценка	43
5.1. Значение на системата за наблюдение и оценка.....	43
5.2. Участващи структури.....	43
5.3. Функции за наблюдение и оценка	44
5.4. Значимост на информацията, публичност и партньорство	44

УВОД

Настоящата „Стратегия за развитие на туризма в община Родопи” обхваща периода 2014 – 2020 година. Тя е изготвена с цел подпомагане реализирането на общински политики в областта на туризма. В структурно отношение систематизира стратегическия контекст за развитие на туризма в община Родопи с визията, основните стратегически цели, приоритетите, специфичните цели, мерките и проектите, чиято реализация следва да доведе до утвърждаване на устойчиви процеси за развитие и управление на туристическите дейности в общината.

При разработването на Стратегията е използван подход на планиране в подкрепа на икономическия растеж, който е измерим, социално ориентиран и справедливо отразява принципите на устойчивия туризъм като индустрия.

Стратегията е съобразена с изискванията за съответствие с принципите и правилата за прилагане на структурните инструменти в областта на регионалната политика на ЕС и тези на националното законодателство. Съотносима е с Националната и Областната стратегии, както и с Общинския план за развитие на община Родопи за периода 2014 – 2020 г. Отговаря на насоките на методологическите работни документи на ЕК за използване на индикатори и извършване на оценки.

Основните задачи, формулирани при изготвяне на Стратегията за развитие и управление на новата туристическа инфраструктура в община Родопи са:

- Да дефинира стратегическите цели за развитието на общината за периода до 2020г.;
- Чрез определяне на основните приоритетни направления, мерки и проекти да очертае изпълнима стратегия за постигане на тези цели;
- Да дефинира институционалното и финансово осигуряване на плана;

Европейски съюз

ОПІАК Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

- Да послужи за мобилизиране на собствените и привличане на външни ресурси за постигането на мотивираните цели;
- Да въввлече всички заинтересовани страни към изпълнението на заложените мерки за разширяване социалната основа на стратегическото планиране и демократизацията на управлението.

1. СИТУАЦИОНЕН АНАЛИЗ

Туризмът е водещ, бързо разрастващ се икономически сектор в България по отношение на валутните приходи, дела в БВП и разкриването на нови работни места. Неговото развитие допринася за развитието и на другите отрасли на националната икономика (по-конкретно на търговията, транспорта, съобщенията, селското стопанство, производството на стоки за бита и др.), за диверсификация на икономическите дейности в слаборазвитите региони, за повишаване на социално-икономическото благосъстояние на българските граждани и качеството им на живот. Понастоящем 10.5% от БВП на България се формират от приходи от международен и вътрешен туризъм, а 15,6% от българската икономиката са резултат от мултиплицирания ефект на туризма, над 170 000 души е директната заетост в сектора, а общият брой на заетите в туризма и свързаните с туризма браншове е 474 000 души.

Въпреки реализираните инвестиции и усилията, полагани в подобряването на общата инфраструктура – пътища, пречиствателни съоръжения, зелени енергийни източници, както и в схемите за изграждане на туристически атракции на базата на културното и природно наследство, като основен проблем на туристическото развитие от страна на посетителите продължава да се отчита състоянието на общата инфраструктура. Едновременно с това много от потенциалните туристически атракции не са разработени по начин, който да оползотворява техния потенциал (да могат да привлекат достатъчно посетители за по-дълъг престой), а свързаната с тях прилежаща туристическа инфраструктура е незавършена, остаряла, износена или липсваща.

Други основни проблеми както на масовия, така и на специализирания туризъм, са липсата на добре обучен персонал и текучеството на кадри поради ниското заплащане в сектора. Това се отразява пряко на качеството на предоставения продукт.

От друга страна са налице и значителни слабости, които следва да бъдат преодолени, за да бъде реализиран потенциала в тази област. Това са от една страна необходимостта от подобряване на нормативната уредба, която не стимулира достатъчно намирането на алтернативни начини за финансиране на културните ценности чрез мотивиращи бизнеса данъчни облекчения за спонсорство и меценатство, хаотичност на инвестициите и липса на концентрация на финансирането в приоритетни проекти, липса на концептуална визия и планове, както за приоритетите в културния туризъм, така и за адекватна за нуждите на сектора материална инфраструктура, непълноти и неточности в наличната информация за културните обекти и действия, липса на национален културен календар в краткосрочен и средносрочен план и липса на критериална система за мониторинг и отчитане на резултатите с оглед на инвестираните в тях финансови средства и други ресурси.

1.1. Географско положение, граници, обща площ, релеф и климат, защитени зони

Географско положение.

Община Родопи се намира в Южна България югозападно от град Пловдив и административно принадлежи към едноименната област – пловдивска област. Разположена е в онази част на Горнотракийската низина, която граничи на север с община Съединение и е в близост до подножието на Средна гора, а на юг с подножието на северните склонове планина Родопи.

Фиг.1- Разположение на община Родопи в територията на област Пловдив

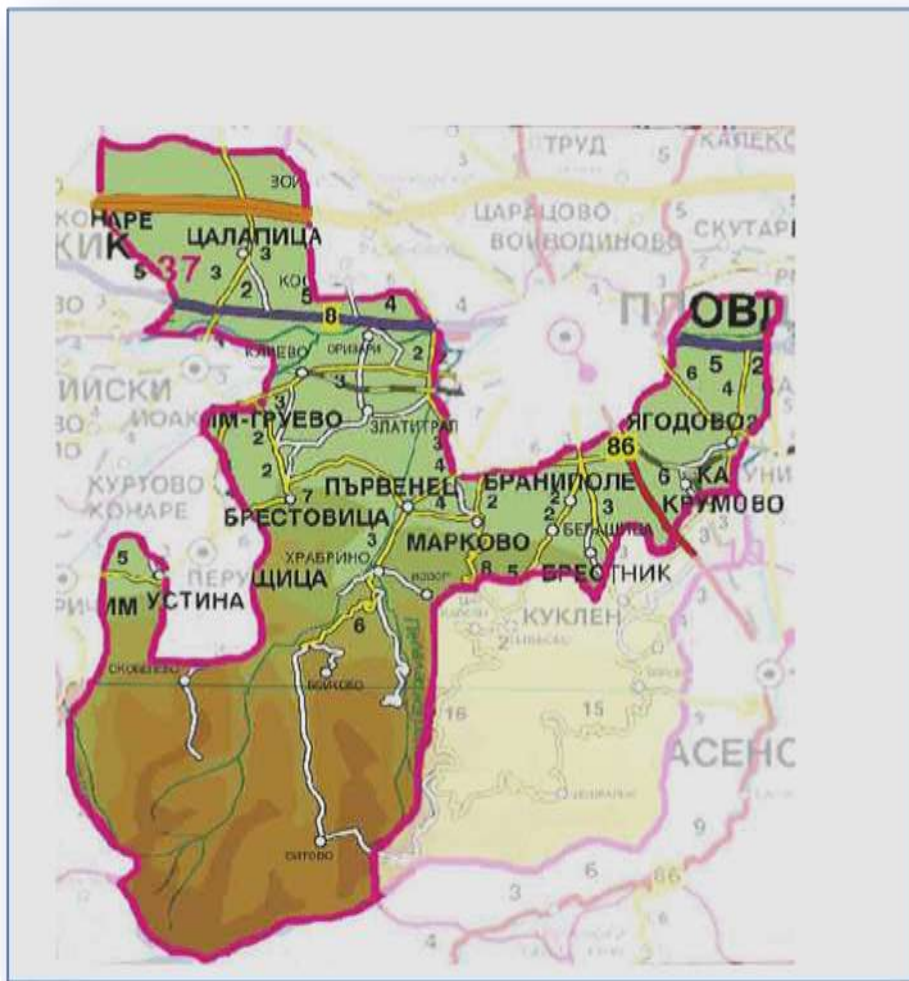
Според разпоредбите и териториалното разделение на Закона за регионалното развитие тя е включена в Южен централен район за планиране (ЮЦР, NUTS 2). Този район за планиране се състои от областите Пловдив, Кърджали, Хасково, Пазарджик, Смолян и Стара Загора и включва общо 69 общини.

Граници. Обща площ.

Територията на община Родопи включва 21 населени места, 7 от които са планински. Административния център на общината е град Пловдив, но той не е част от нея. СЦР граничи на изток със Североизточния, на запад със Северозападния, а на юг с Югоизточния райони.

Границите на община Родопи могат да бъдат описани така: на север с община Съединение, на запад с община Стамболийски, на изток с общините Асеновград, Чепеларе и Куклен.

На фиг.1 и фиг.2 са показани местоположението на община Родопи сред общините на пловдивска област и разположението на населените места в общината.

Фиг.2- Разположение на населените места в община Родопи

Община „Родопи“ е разположена в централната и югозападната част на Южен Централен район и има изключително благоприятно географско и стопанско разположение, както и богато културно-историческо наследство. Тя се явява част от активната крайградска зона на гр.Пловдив и заедно с общините Марица, Стамболийски, Перущица, Кричим и Куклен - формират много добре развити транспортни връзки и притежават необходимата и достатъчна материална база с човешки ресурси, които чрез

ефективно управление, могат да осигурят бърза реализация на конкретни и взаимноизгодни приоритети.

Община „Родопи“ има територия от 524 кв.км и заема около 10% от площта на Пловдивска област и 1.9% от територията на ЮЦР. От следващата фиг.3 ясно се виждат както разположението на община Родопи в Южния централен район за планиране, така и разположението на областите и общините в него.

Фиг.3- Разположение на областите и общините в Южен централен район за планиране

По отношение на разположението на административния център на общината, разстоянията от него до някои от по-големите градове в страната съвпадат напълно с разстоянията до същите градове от гр. Пловдив.

Селищата, които са включени в състава на община Родопи са: Белащица, Бойково, Брани поле, Брестник, Брестовица, Дедово, Злати трап, Извор, Кадиево, Крумово, Лилково, Марково, Оризари, Първенец, Ситово, Скобелево, Устина, Храбрино, Цалапица, Чурен, Ягово.

Населените места са разположени около гр.Пловдив в южната, югоизточната и югозападната посоки. Най-слабо заселена е най-южната част на общината, която е планинска (виж фиг.2 – разположение на населените места в община Родопи).

Европейски съюз

ОПАК Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Администрацията на общината е разположена в град Пловдив и за това за разположението на отделните населени места се съди по разстоянието им до Пловдив. Разстоянията до всяко едно от тях до административния център: до с.Белащица – 3км.; до с.Бойково – 27км. (намира се в планинския район на централните Родопи); до с.Брани поле – 2км.; до с.Брестник – 4км.; до с.Брестовица – 18км. югозападно от Пловдив; до с.Дедово – 21км. (намира се в планинския район на централните Родопи); до с.Златитрап – 3км.; до с.Извор – 17.4км.; до с.Кадиево – 6км.; до с.Крумово – 9км. югоизточно от Пловдив; до с.Лилково – 36км. (намира се в планинския район на централните Родопи); до с.Марково – 3.5км. южно от Пловдив; до с.Оризари – 5км.; до с.Първенец – 3км.; до с.Ситово – 33км. (намира се в планинския район на централните Родопи); до с.Скобелево – 40км. (намира се в планинския район на централните Родопи); до с.Устина – 26.7км.; до с.Храбрино – 15км. югозападно от Пловдив; до с.Цалапица – 18.4км. северозападно от Пловдив; до с.Чурен – 47км. (намира се в планинския район на централните Родопи); до с.Ягодово – 6км. югоизточно от Пловдив.

От данните се вижда, че най-отдалечени са селата, които са разположени в планинската част на Родопите, като до някои от тях разстоянията са 47км.(до с.Чурен), 40км.(до с.Скобелево), 36км.(до с.Лилково) и т.н.

Най-близко до административния център се намират селата Брани поле – 2км., Белащица – 3км., Златитрап – 3км., Първенец – 3км. и т.н.

През територията на община Родопи минава пътя София – Пловдив – Смолян и ж. п. линията София – Пловдив – Свиленград. Общо на територията на общината има 446.94км. пътна мрежа, в т. ч. 306.5км. пътища – I, II, III клас и 140.4км. пътища – IV клас.

Държавни магистрални газопроводи минават през общинските селища – Крумово и Ягодово. Магистрален газопровод минава, също в близост до общинското селище – Цалапица. На територията на община Родопи, в с.Крумово, се намира международното летище „Пловдив“.

Наличните инфраструктурни и комуникативни артерии се нуждаят от модернизация и реконструкция, тъй като са изключително благоприятна предпоставка за развитие на икономическата база на общината, формирайки я като важна зона на активно влияние в Пловдивска област и в Южен Централен район.

Извод: Географските особености на местоположението на общината, освен че са благоприятни в транспортен и географски смисъл, оформят и едно много важно предимство – възможността да се съхрани чистотата на въздуха и природата във всички нейни населени места. Липсата на притегателен център за силно урбанизиране, какъвто например се явява гр.Пловдив в община Пловдив, е гаранция за устойчивостта на този извод.

Голямо значение за местоположението на общината е близостта до летище „Пловдив“.

Релеф, горски и поземлени ресурси.

Релефът на община Родопи е разнообразен: равнинен, предпланински и планински. Преобладават ниско-планинските и равнинните терени. Ниско-планинските терени се характеризират с обширни заравнености и с гъста, дълбоко врязана хидрогеографска мрежа. Наличната хидрографска мрежа обуславя реални възможности за възникване и развитие на ерозионни процеси.

Високо-планинските терени на община Родопи обхващат част от северните склонове на планината „Родопи”, които са стръмни и на височина достигат до 1500м. надморско равнище. Те също са прорязани от тесните долини на реките Първенецка, Въча, Тъмрашката река, Чуренската и Пепелашката река.

Като геоложка характеристика за общината е характерно, че нейната геоложка възраст е от т.н. ГОРНА КРЕДА. Този период обхваща от около 99 до около 70млн.г. назад и е третия и последен период от мезозойската ера. Преобладават разнообразни почвообразуващи материали, по-главни от които са: гранити, шисти, андензити, туфи и варовици.

Части от територията на Община „Родопи” се намират в обсега на Маришката разломна зона. Инженерно-геоложките условия и хидрогеоложката характеристика са благоприятни за развитие на строително-реконструктивни и инфраструктурни проекти при спазване на действащите нормативни документи.

Тези характеристики на релефа на общината обуславят и следните

Горски ресурси.

Горските ресурси на община Родопи са разположени, основно, по северните склонове на Родопския дял „Чернатица” и около реките - Въча, Първенецка, Пепелашка, Тъмрашка и Чуренска.

Общата площ на горския фонд е около 97 000дка, от които 92 000дка са държавен горски фонд и 5 010 дка са гори на частни физически лица. На настоящия етап горските ресурси в територията на община Родопи се стопанисват и управляват от ДЛ „Кричим” и ДЛ „Пловдив”. Общината има собствена Наредба за управление на общинските горски територии.

Освен за производството на горепосочените стокови продукти, наличния горски фонд, разположен на територията на община Родопи се използва за паша (на едър и дребен добитък), чиято площ достига 61 961дка.

Санитарното състояние на горските ресурси е сравнително добро. Най-висок процент повреди са установени от златозадка (*Euproctis chrysorrhoea*) - 188дка. В отделни борови насаждения е констатирана зараза от борово процессионка (*Thaumatoraea pityosatra*) – 94дка. От снеголоми (в резултат от тежката зима) са засегнати – около 15дка. гори . Около 1% от горските насаждения страдат от гнилотии.

В горите, разположени на територията на община Родопи, формирани на различни надморски височини, силно пресечен терен и скални преобразования има голямо разнообразие от животински дивеч.

Поземлени ресурси.

Общия поземлен фонд на община Родопи е 482 052 дка, който, съгласно действащата национална система за категоризация на земите, е категоризиран от трета до десета категория земи. Обработваемата земя от него е 221 401 дка и е разпределена, както следва:

- 133 004 дка – ниви
- 23 892 дка – лозя
- 19 427 дка – оризища
- 15 278 дка – пасища
- 15 034 дка – овощни градини
- 13 674 дка – ливади
- 93 дка – оранжерии

Наличният поземлен фонд на община Родопи е съставен от:

- 88 826 дка - общинска собственост;
- 169 669 дка - държавна собственост;
- 223 563 дка - частна собственост.

Около 48 % (220 801 дка) от поземления фонд са обработваеми земи - ниви, оризища, пасища, овощни градини, ливади и оранжерии.

Климат.

В климатично отношение районът не е еднороден. В равнинните територии, средната годишна температура е около 18 0С. Средните максимални температури в тези землища са в рамките на 30 0С, а средните минимални температури са от порядъка на 6,5 0С.

В предпланинските територии на Община „Родопи” средната годишна температура е около 10-12 0С, а във високите части тя е в рамките на около 8 0С. Температурната сума за вегетационния период е 3800 - 4000 0С за предпланинските територии е около 2800 0С за високите такива. Количеството на валежите до средата на 70-те години в сезонно отношение е относително равномерно. От средата на 80-те години, обаче количеството и разпределението на валежите през годината варират в големи граници, с тенденция за прегрупирането им в един пролетен и един зимен максимум, в рамките на около 530-560мм. Дефицитът в баланса на атмосферната влага също варира в широки граници, и е от порядъка на 100 до 480мм. Влагоосигуреността на културите е една от сравнително ниските в страната.

Средно годишния брой дни със снежна покривка в Община „Родопи” е различен. За равнинните й територии, той е в рамките на 20-25 дни, като средната височина на снежната покривка е между 2 и 4см. За предпланинските територии, средно годишния брой дни със снежна покривка е между 35-40 дни, а средната височина на снежната покривка е от 3 до 6см.

За високопланинските терени, средногодишния брой дни със снежна покривка са около 60, като височината на снежната покривка е между 15 и 25см.

За селата, които се намират в планинската климатична област на общината, е характерно, че климатът е мек, с прохладно лято и сравнително мека зима с много сняг. Разположението на селото е такова, че е защитено от силни, студени ветрове.

Любопитно е да се спомене, че според европейски проучвания въздухът в района на село Бойково, Дедево и Плочник е един от най-чистите в цяла Европа, като само на още 2 места в Европа има подобно качество на атмосферния въздух.

Водни ресурси

Водоснабдяването на община Родопи се осъществява от 89 водоизточника с дебит от 382 л/сек. Изградени са 34 водоема с общ обем от 6700м³ вода. С налични 19 помпени станции, посредством съществуваща тръбна мрежа, водата се отвежда до 20 населени места в които населението е от 200 до 5000 жители.

Общата дължина на водопроводната мрежа е 367 768м., от които 278 370м. е вътрешно селищната такава. По-голям процент от водопроводната мрежа е изградена от етернитови тръби, с напълно изтекъл срок на ползване и амортизация.

Водопроводната мрежа на община Родопи се поддържа и експлоатира от Държавна фирма „ВиК” ЕООД, гр.Пловдив. Поради остарялата водопроводна мрежа, често явление са аварията и особено, в тези мрежови участъци, които са изградени с етернитови тръби.

През летните месеци, поради известните климатични характеристики за района на община Родопи, част от селищата, главно равнинната и предпланинската територия, изпитват сериозен недостиг на вода, както за битови, така и за стопански цели.

Констатираните обстоятелства налагат, като основна необходимост за ефективно развитие на община Родопи да се разработи съвременен проект за реконструкция на съществуващите и създаване на нови, модерни системи за водопотребление в битовия и стопански сектор.

Що се отнася до другата част на водните ресурси – реките, то най-важните, които преминават на територията на община Родопи са Марица, Първенецка (Тъмръшка) река и река Вьча.

Марица е река в Южна България - Софийска област и области Пазарджик, Пловдив, Стара Загора и Хасково, Североизточна Гърция и Европейска Турция, вливаща се в североизточната част на Бяло (Егейско море). Дължината на реката е 472км., от които на българска територия 321,6км. (4-то място по дължина в България след Дунав, Искър и Тунджа). Марица е една от най-големите реки на Балканския полуостров.

Средното течение на реката обхваща участъка през Горнотракийска низина от гр.Белово до напускането на реката на българската територия при с.Капитан Андреево. След гр.Белово Марица навлиза в Горнотракийска низина. До гр.Пазарджик низината е широка до 10—15км. Реката тече симетрично на профила, като след града тя се разширява с десетки километри. В участъка от Септември до Пазарджик реката прави многобройни силно извити меандри и няколко ръкава с малки дължини. Надлъжният наклон на коритото е под 1,0 ‰. Бреговете са ниски, полегати. Дъното е песъчливо.

След Пазарджик Марица тече бавно и монотонно, по-близо до Родопите по южния край на низината в широко песъчливо корито, където прави множество острови и ръкави. На места широчината на коритото достига 300м., а дълбочината му- над 1,5м.

Крайречните лъки се заблвятат от многобройните ръкави на левите и десните притоци. Напречният профил на долината е трапецовиден с широко няколко десетки км дъно. Към Пловдив монотонният вид на долината се разнообразява от 6-те сиенитни тепета и Овчите хълмове. Десните склонове на долината са по-стръмни и по-залесени от левите — по-полегати и по-обезлесени. Наклонът в Пловдивското поле е много малък — 0,13%. Тук Марица приема множество притоци. За десните притоци характерното е това, че правят много ръкави преди вливането си, а левите — като много поройни смъкват големи количества наносни материали и засипват работни площи от низината. Коритото не променя своя характер. Дъното му е покрито с пясък, като при високи води слабо се деформира. Бреговете са укрепени с подпорни стени. Към гр.Първомай надлъжният наклон става средно 1,20 ‰. Реката прави няколко по-извити меандри. Бреговете на коритото са землени и затревени. Дъното е пясъчливо.

След село Скобелево, Марица навлиза в сравнително по-тясна долина с по-високи склонове. В този участък тя е много пълноводна и тече при много малък наклон — 0,70 ‰. Образува много пясъчни острови и едри средно извити меандри. Дъното на речното корито е покрито с пясък, а на места и с дребен чакъл.

При град Симеоновград реката взема югоизточна посока, минава през широк пролом сред Източно-родопските разклонения и Сакар планина и при село Капитан Андреево напуска България и навлиза в Одринското поле. В този участък реката прави също така много ръкави и пясъчни острови със значителна дължина и големина. Описвайки слабо извити меандри, в почти обезлесени долини при надлъжен наклон 0,23 ‰, напуска територията на страната.

Плодородните земи и важният транспортен коридор, който предоставя долината на реката е бил предпоставка за образуването на множество селища по течението ѝ още от дълбока древност. В момента по течението на реката в трите държави има общо 51 населени места, от които: в България (12 града и 21 села); в Гърция (2 града и 6 села); в Турция (3 града и 7 села). Реката пресича община Родопи през територията на село Оризари. Самото село се намира на десния бряг на реката на 5км. западно от Пловдив.

Първенецка (Тъмръшка) река е река в Южна България — област Пловдив, общини Родопи и Пловдив, десен приток на река Марица. Дължината ѝ е 37км.

Първенецка река извира на 1 816м. н.в., на 500м. западно от връх Модър (1 992м.) в рида Чернатица на Западните Родопи под името Рибеново дере. Тече в посока север-североизток в дълбока, гъсто залесена долина. След ДГС "Тъмръш" (на мястото на заличеното село Тъмръш) се нарича Тъмръшка река. След устието на най-големия си приток Лилковска (Дормушевска) река навлиза в много дълбок и красив каньон. Преди село Храбрино излиза от каньона, а при село Първенец навлиза в Горнотракийската низина, където коритото ѝ е коригирано с водозащитни диги. Влива се отдясно в река Марица на 164м. н.в., в западната част на Пловдив.

Площта на водосборният басейн на реката е 217км², което представлява 0,4% от водосборния басейн на Марица, а границите на басейна ѝ са следните:

на изток и югоизток — с водосборния басейн на Чепеларска река, десен приток на Марица;

на югозапад и запад — с водосборния басейн на река Въча, десен приток на Марица;

Основни притоци: → ляв приток, ← десен приток

← Ходжово дере

→ Чуренска река

Европейски съюз

ОПАК Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

- ← Лилковска (Дормушевска) река (най-голям приток)
- ← Ковачева река
- ← Каличин дол
- ← Бърдашка река
- Божво дере

Реката е с дъждовно-снежно подхранване, като максимумът е в периода април-май, а минимумът — август-септември. Среден годишен отток при село Храбрино — 1,62 м³/с.

По течението на реката са разположени 3 населени места, в т.ч. 1 град и 2 села:

Община Родопи — Храбрино, Първенец;

Община Пловдив - Пловдив;

В Горнотракийската низина водите ѝ се използват за напояване и отчасти за промишлено водоснабдяване.

По долината на реката преминава участък от 10,9км. (от Първенец до разклона за Бойково) от третокласен път №862 от Държавната пътна мрежа Пловдив — Лилково:

Въча е река в Южна България, област Смолян, общини Борино и Девин, Област Пазарджик, общини Батак и Брацигово и Област Пловдив, общини Кричим, Стамболийски и Родопи, десен приток на р.Марица. Дължината ѝ е 112км., която ѝ отрежда 23-то място сред реките на България. Въча е втората по големина река в Родопите след Арда. Отводнява големи части от Баташка планина, Велишко - Виденишки дял, Переликски дял и рида Чернатица на Западните Родопи. Известна е с чистите си и бистри води.

Река Въча се образува от сливането на двете съставлящи я реки Буйновска река (лява съставляща) и Чаирдере (дясна съставляща) на 847м.н.в., на 41°40'19"с. ш. 24°21'12"и. д. в с.Тешел, община Девин. За начало на Въча се приема Буйновска, извираща от Каинчалския дял на Западните Родопи от 1 558м. н.в., на 3.4км. югоизточно от с.Кожари река, община Борино, в непосредствена близост до българо-гръцката граница.

В най-горното си течение долината на Буйновска река е в посока северозапад и е широка, заета от ливади и малки обработваеми земи. След село Буйново реката завива на север и чак до излизането си от Родопите при гр.Кричим протича в дълбока каньоновидна долина, която се приема за граница между западната и източната част на Западните Родопи. Изключение от това правило са малките долинни разширения около Тешел, Грохотно, Девин и Михалково. При гр.Кричим Въча навлиза в Горнотракийската низина, където течението ѝ е бавно и спокойно в широко песъчливо корито, укрепено с водозащитни диги.

Влива се отдясно в река Марица на 168м.н.в., на 1,3км. североизточно от с.Кадиево, община Родопи.

Площта на водосборният басейн на реката е 1 645 км², което представлява 3,1% от водосборния басейн на р.Марица, а границите на басейна ѝ са следните:

- на изток — с водосборните басейни на Първенецка река и Чепеларска река, десни притоци на Марица;
- на югоизток — с водосборния басейн на р.Арда, десен приток на Марица;
- на югозапад — с водосборния басейн на р.Места;
- на запад — с водосборните басейни на Чепинска река и Стара (Пещерска) река, десни притоци на Марица.

Основни притоци: → ляв приток, ← десен приток

- Чапарско дере
- ← Хаджиларска река
- Читакдере
- ← Чаирдере
- Деринкоук
- ← Широколъшка река
- Девинска река (Дамлъдере, най-голям приток)
- ← Алена
- ← Говедарника
- Ябълков дол
- Гашня (влива се в язовир "Цанков камък")
- ← Ляковска река
- ← Чурековско дере
- ← Петварска река (влива се в язовир "Въча")
- Фотинска река (влива се в язовир "Въча")
- ← Липово дере (влива се в язовир "Въча")
- Форцовско дере (влива се в язовир "Въча")
- Усоето (влива се в язовир "Кричим")
- ← Дълбок дол (влива се в язовир "Кричим")
- ← Черешовско дере (влива се в язовир "Кричим")
- Раздол (влива се в язовир "Кричим")
- ← Казнишка река
- ← Малка Въча
- Кемерско дере
- ← Устинска река

Реката е с дъждовно-снежно подхранване, като максимумът е в периода април-май, а минимумът — октомври. Среден годишен отток при град Кричим — около 22 м³/с.

По течението на реката са разположени 10 населени места, в т.ч. 2 град и 8 села:

- Област Смолян
- Община Борино — Кожари, Буйново;
- Община Девин — Тешел, Грохотно, Девин, Михалково;
- Област Пловдив
- Община Кричим — Кричим;
- Община Стамболийски — Куртово Конаре, Йоаким Груево;
- Община Родопи — Кадиево;

Водите на реката и притоците ѝ се използват за електродобив (каскада "Доспат-Въча"). По течението на самата река са изградени язовирите "Кричим", "Въча", "Цанков камък" и "Тешел", които служат за генериране на електроенергия, напояване в Горнотракийската низина и осигуряват част от питейната вода на гр.Пловдив. Стената на язовир "Въча" е най-високата в България - 144,5м.

В долинните разширения около Кожари, Буйново, Тешел, Грохотно, Девин и Михалково и в Горнотракийската низина, водите ѝ се използват за напояване и отчасти за промишлено водоснабдяване.

Европейски съюз

ОПАК Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

По долината на реката преминават два пътя от Държавната пътна мрежа:
Участък от 11,3км. от третокласен път №197: Гоце Делчев — Доспат — Девин в участъка от с.Тешел до гр.Девин;

Участък от 58,1км. от третокласен път №866 Смолян — Девин — Стамболийски в участъка от Девин до Стамболийски;

Въча не преминава в близост до промишлени предприятия, което способства за чистотата на водата. По нейното течение са разположени красиви и уникални природни феномени — Буйновското ждрело, Ягодинската пещера, скалния монумент "Слона". В района на с.Михалково има топли минерални извори.

Животински видове

В горите, разположени на територията на община Родопи, върху териториите на формираните на различни надморски височини и върху силно пресечените терени и скални преобразования има голямо разнообразие от животински дивеч. Основните обитаващи ловни видове са:

Клас бозайници:

1. Сем. Еленови - Благороден елен, Елен Лопатар, Сърна;
2. Сем. Кухорови – Дива коза
3. Сем. Свине – Дива свиня
4. Сем. Зайци – заек
5. Сем. Катерици – катерица
6. Сем. Кучеподобни – вълк, Чакал, Лисица
7. Сем. Котки – дива котка
8. Сем. Порови – Белка, Черен пор, Язовец
9. Сем. Мечки – Кафява мечка

Клас птици:

1. Сем. Тетревоци – Глухар
2. Сем. Фазанови – Колхидски фазан, Семиреченски фазан, Яребица, Пъдпъдък
3. Сем. Гълъбови – Гривек, Гургулица, Гугудка
4. Сем. Бекасови – Горски Бекас
5. Сем. Патицови – Зеленоглава патица, Зимно Бърне, Лятно Бърне

Може да се каже, че със своето благоприятно географско разположение, планински и полупланински релеф, община Родопи може да стане устойчив и много развит притегателен център за развитие на модерен ловен туризъм.

Защитени територии и зони.

Защитени територии, съгласно Закона за защитените територии, намиращи се в Община Родопи са:

1. Голица

Категория: Защитена местност

Местоположение: с.Лилково, община Родопи, област Пловдив

Площ: 55.20 хектара
Документи на обявяване: Заповед № РД - 330 от 31.03.2003г. на МОСВ
Цели на обявяване: Опазване на вековна иглолистна гора от бял бор, смърч и бяла мура.

2. Защитена местност "Ношувка на малък корморан - Пловдив"

Обявена със Заповед № РД - 644/05.09.2006г. на МОСВ, с цел опазване местообитание, място за почивка и струпване по време на миграция на малък корморан (*Phalacrocorax rugosus*). Намира се в землището на с.Костиево, община Марица, с.Оризари, община Родопи и гр.Пловдив, община Пловдив. Обща площ 820.907дка. Малкият корморан (*Phalacrocorax rugosus*), наречен още малка дяволица, или карабатак е една от най-редките и световно застрашени от изчезване водолюбиви птици. Обитава блата, езера, реки, заливни гори, канали и др. Оперението му е черно кафяво, като двата пола са практически неразличими. През размножителния период в оперението му се появяват малки бели петънца.

Малкият корморан е класифициран като световно застрашен вид в категория "Полузастрашен" (Collar, 1994). На европейско ниво е отнесен към категорията "Уязвим" (Tucker and Heath, 1994). В Световната Червена книга фигурира в категорията "Нисък риск/Полузастрашен" (BirdLife International, 2000). Световната му популация е оценена около 13 000 двойки, като през последните години са наблюдавани зимуващи птици в брой, допускащ и малко по - висока от тази численост.

Малкият корморан е включен в Червената книга на България (1985) в категорията "Застрашен вид". За обективното изясняване на вида в страната към съвременните данни за състоянието му се използват международните критерии на IUCN (BirdLife International, 2000). Анализът показва, че национален мащаб малкият корморан попада в категорията "Уязвим", тъй като има повече от 20% намаление на заетата за гнездене територия през последните 10 години, увеличено ниво на елиминиране на индивиди, значителна фрагментация и продължително влошаване на площите и др.

3. Чинарите

В местността "Чинарите" расте най-дебелото дърво в България – чинар на повече от 1100 години с обиколка на ствола 13,7 метра (според обозначителните табели), както и няколко други стари и дебели чинари. До тях има останки от османска стражева кула. На 06.12.2011г. местността е обявена за защитена със заповед на Министъра на околната среда и водите.

Категория: Защитена територия

Местоположение: с. Белащица, община: Родопи, област: Пловдив

Площ: 11 дка

Документи на обявяване: Заповед на МОСВ

Цели на обявяване: Опазване на източен чинар

Защитени зони по НАТУРА 2000 - Община Родопи:

1. По Директивата за птиците:

BG 0002087 "Марица - Пловдив"

BG 0002105 "Персенк"

2. По Директивата за хабитатите:
BG 0000194 "Река Чая";
BG 0000424 "Река Въча - Тракия";
BG 0000578 "Река Марица";
BG 0001033 "Брестовица".

Защитени вековни и забележителни дървета, съгласно Закона за биологичното разнообразие:

Пет броя вековни чинари, намиращи се в м."Чифлика", землище на с.Белащица. Обявени с Постановление №15462 от 29.11.1948г. на МЗГ-1брой и със Заповед №899/17.08.1983г. на КОПС при МС - четири броя. Стопанисват се и се охраняват от Кметство с.Белащица при община Родопи.

Зимен дъб в м."Свети Георги", с.Извор, обявен със Заповед №343/04.7.1978г. на КОПС при МС. Стопанисва се и се охраняват от Кметство с.Извор – община Родопи.

Вековна ела в землището на село Скобелево, местност "Самунджица", обявена с Постановление №16787/21.12.1948г. на МЗГ. Стопанисва се и се охраняват от ДЛ Кричим.

1.2.Силни и слаби страни на местоположението и природните ресурси на община Родопи.

Силни страни:

- Общината е разположена във високо развит район за планиране, какъвто е Южен Централен район;
- Общината е разположена в близост до голям административен, стопански и културен център какъвто е гр.Пловдив;
- Релефът на общината е изключително разнообразен – от равнинен до високопланински;
- Климатът също е разнообразен – от континентален до високопланински;
- Съхранена природа включително горска флора и фауна, както и наличие на защитени територии;
- Горският и земеделски фондове, заедно с климатичните условия, предоставя благоприятни условия за развитие на горското стопанство, животновъдството, билкарството и производството на екологично чисти продукти (картофи, ягоди, малини), трайните насаждения и др.;

➤ Голям потенциал за развитие на туристически маршрути и на защитените местности.

Слаби страни:

- Общината се намира в зона на относителен дефицит на валежи;
- Влагоосигуреността на почвите в равнинните и предпланинските части е ниска и е под средната за страната;
- Местоположението на планинската част от населените места е такова, че изисква много инвестиции в инфраструктурата и съответно голям финансов ресурс, за да се осигури по-добър достъп и стандарт на живот на живеещите в тази част на общината, както и за развитието на туризма.

Извод: Наличието на тези защитени зони на територията на общината, заедно с богатото разнообразие на флората и фауната в тях, са добра предпоставка за развитието на туризма.

1.3. Туризмъ.

В община Родопи съществува потенциал за развитие на туризмъ, но като отрасъл до момента не е развит.

На територията на община Родопи функционират 180 заведения за хранене и развлечения, 6 хотела, 2 мотела, 1 хотелска база за селски туризмъ, 4 пансиона за селски туризмъ, 2 къщи за гости, 24 самостоятелни стаи и 10 бунгала с общ брой легла за настаняване 616.

Наблюдава се сериозна тенденция към развитие на селския и винен туризмъ на територията на Общината. В с.Брестовица бе открита хотелска база за селски туризмъ, енотека и бутилираща линия “Тодорофф”. Комплексът е разположен в сърцето на Тракия на 130км. от София и 15км. от Пловдив. Простира се сред прекрасна природа и е изградено във възрожденски стил и е оборудвано с всички модерни технологии за производство на качествено вино. Залите за дегустация са изпълнени с духа на българското село. В двора на винарската изба е разположен Вино и Спа хотел, който предлага “спа меню” на база натурални продукти на вино производствения процес, съчетани с вносни продукти на специализирани производители. Хотелът разполага с две конферентни зали с мултимедия, на 8м. под земята се намира ритуалната дегустационна зала с капацитет 60 човека.

В с.Бойково през 2005г. бе открит пансион за селски туризмъ вила “Виел”. Разположен е в едно от най-живописните кътчета на Родопите, на 1100м. надморска

височина и само на 23км. от гр.Пловдив. Базата разполага с дванадесет стаи, ресторант, лятна градина, басейн, джакузи и охраняем паркинг. За любителите на туризма предлага разходки в планината, планинско колоездене, бъги, посещения до параклиси, едnodневни екскурзии до Пловдив, Бачковския манастир, Копривщица, Пампорово и др.

На територията на Общината е и Парк-хотел “Родопи”, разположен в живописната местност Върховръх на 40км. от Пловдив. Базата дава възможност за развитие на ловния туризъм и целогодишно обстрелване на екземпляри с високи трофейни стойности.

Освен екологичен, културен и ловен туризъм, тук може да се развива и балнеоложки туризъм хотелът предоставя условия и за целогодишна подготовка на спортни отбори и провеждане на семинари, зелени училища, екскурзионни летувания. Хотел Беркут се намира в Родопския рид Чернатица известен още като Родопската яка на Пловдив в непосредствена близост до село Брестник на 9,5 минути от град Пловдив. Хотела е открит 2006г. и предлага чудесни условия за спортна подготовка на футболни клубове, фирми провеждащи обучения, хора които искат да избягат от сивата градска среда. СПА центърът към Хотел "Беркут" включва закрит басейн с топла вода, сауна, парна баня, тангенторна вана и масажен кабинет. Пуснати в експлоатация са футболно игрище на малки вратички и многофункционално игрище за тенис и волейбол. Игрищата са изкуствено осветени.

Като част от картината на туризма, разглеждаме и винения туризъм.

Наблюдава се тенденция към съживяване на планинските райони на територията на Общината, развитие на туризма и екологичното земеделие, което е предпоставка за създаване на поминък на хората, живеещи в тези райони и спиране на процеса на обезлюдяване на планинските селища.

Виненият туризъм е една от най-бързо развиващите се форми на специализиран туризъм, която бележи значителен ръст в националния туристически продукт през последните години. Не случайно българските производители на вина предлагат своята продукция все по-успешно на международния пазар. Голяма част от тях откриха дегустационни зали и предлагат на своите гости възможността да се насладят на превъзходните качества, вкус и аромат на българските червени и бели вина. Всичко това, съчетано с богатата българска култура и прекрасна природа, създава неповторими преживявания на туристите, избрали един или друг винен маршрут. България като страна на древни култури и цивилизации е наследила богати традиции в производството на вина.

На територията на община Родопи се намират следните винарски изби в които се осъществява винен туризъм:

- Винарска изба "**Todoroff**" с.Брестовица
- Винарска изба "**Villa Vinifera**" с.Брестовица
- Винарска къща „**Бонини**” с.Брестовица
- Винарска изба „**Нов живот**” с.Брестовица
- Винарска изба „**Старата изба**” с.Първенец
- Винарска изба „**Пълдин**” с.Брестник
- Винарска изба "**Вила Юстина**" с.Устина

Комплексът на Винарска изба "Todoroff" е разположен в с.Брестовица, което се намира на 130км. от София и 15км. от Пловдив и е известно с изключително

благоприятните си климатични и почвени дадености за производство на червени вина. Комплексът се простира сред прекрасна природа и тепърва се разширява.

Избата е основана от братя Андонови през далечната 1945 година, но е върната към живот от г-н Иван Тодоров през 2001 година, когато е напълно реконструирана. Сега Избата е приятно място, изградено във Възрожденски стил и оборудвано със всички модерни технологии за производството на качествено вино. Залите за дегустации са изпълнени в духа на българското село, а атмосферата с която са изпълнени е в едно с разказите за виното, носят чувството на единение с напитката на боговете. Винарска изба “Todoroff” е добро решение за прекарване на свободното време в компанията на истинските червени вина и далеч от шума на големия град.

Избата е концентрирала усилията си в разработването и предлагането на малки серии висококачествени червени вина. Тя е първата по рода си в България, изба с бутиков характер, предлагаща както уникални вина, така и специално отношение към продукта и клиента.

Винарска изба „Villa Vinifera” е построена 1936г. в село Брестовица. Това е класически тип винарска изба с дадености за производство на висококачествени вина. Състои се от: надземно отделение за преработка на гроздето и ферментация, отделение за младите вина, подземие за стареене на виното, разположено дълбоко под земята и осигуряващо необходимата постоянна температура и влажност целогодишно, дестилаторно отделение.

Производството се осъществява само в дървени съдове:

- линове за ферментация с обем от 1400 до 25 000 литра.
- бъчви с обем от 250 до 5180 литра.

Общият капацитет на избата е 480 тона годишно.

Винарска изба „Нов живот” – понастоящем собственост на РПК с.Брестовица е създадена на 20 юли 1908г. от 20 будни брестовичани, които полагат основите на кредитно взаимоспомагателно дружество, което прераства в кооперация. Вече почти столетие това предприятие е пример за непреходността на кооперативното движение у нас. Произвежданото грозде и вино е разнасяло славата на брестовичани като майстори винари по целия свят. Това е бил и е основен поминък за населението, носещ му добри доходи. Не случайно Брестовица са я наричали „Малката Америка”.

Бутиковата Винарска изба „Вила Юстина” е разположена в покрайнините на Родопската Яка в село Устина, на 26км. от Пловдив. Основана е в края на 2006г. с идеята за преработване на 300т. грозде от собствени масиви в тероарни вина. Парк-лозето на „Вила Юстина” е разположено в местността Горката, на 4км. от избата.

За съвременното технологично оборудване, модерните технологични и енологични решения, за професионализма и страстта на технологичния екип говорят местните и международни медали, които вина на избата печелят всяка година.

Мисията на „Вила Юстина” е производство на качествени вина от Родопската Яка в съчетание с винен туризъм, в район с богато културно-историческо наследство и прекрасна природа. Визитата във „Вила Юстина”, предоставя разходка на туристите по „Пътя на виното” в производствените помещения, посещение на парк-лозето и дегустация на вина в дегустационната зала. Невероятните гледки, които кулата на върха на лозовия масив разкрива, дегустацията на хубави вина и нощувката в Къща за гости

Европейски съюз

ОПАК Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

„Вила Юстина” зарежда туриста и любителя на вино с положителни емоции и желание да се върне отново! Избата предлага идеални условия за провеждане на фирмени мероприятия, семинари, бизнес и частни обяди и вечери!

Община „Родопи” е един от учредителите на Икономическо обединение /кълъстер/ „Пътят на Дионисий”

Маршрут – „Пътят на Дионисий” започва от разклона на магистрала "Тракия"/ Международен път Е 80/ при с. Калугерово, минава през района на Общините: Пазарджик, Кричим, Перушица, Родопи, Куклен, Асеновград, Кърджали - към Перперикон и Хасковските минерални бани и отново се влива в магистрала "Тракия" при гр. Хасково. Дължина на целия маршрут - 220км.

Прилежащи местности и туристически маршрути:

- Община Пазарджик – маршрути за винен туризъм –Пазарджик, Септември
- Маршрути за спортен, селски, еко и културно – исторически туризъм -Пещера – светилището на Дионисий, Септември
- Община Кричим - маршрути за спортен, селски, еко и културно – исторически туризъм – Кричим, яз.Кричим, яз.Антоновци, Жребичко
- Община Перушица – маршрути за винен туризъм – Винарна „Пълдин”
- Маршрути за спортен, селски, еко и културно – исторически туризъм – Перушица – църквата, крепостта Перистица, Червената църква
- Община Родопи – маршрути за винен туризъм
- винарска изба „Вила Винифера” с. Брестовица,
- винарска изба „Старата изба” с. Първенец,
- винарска изба „Джиро Трейд” с. Първенец
- Маршрути за спортен, селски, еко и културно – исторически туризъм – с.Белащица – манастир „Св. Георги”
- Община Куклен – маршрути за винен туризъм – с. Руен
- Маршрути за спортен, селски, еко и културно – исторически туризъм – Куклен – манастир „Св. Козма и Дамян”, хижа „Чернатица”, „Руен”, „Здравец”, „Бяла Черква”
- Община Асеновград – маршрути за винен туризъм – «Винпром» Асеновград, «Асенова крепост», Бачково – «Бачковския манастир» Резерват «Червената скала»
- Община Кърджали – крепостта Перперикон
- Община Хасково – винпром Хасково, Насковски Минерални бани.

Целта на проекта е да се популяризира природните и културни забележителности, бита и традициите на хората от населените места, през които преминават маршрутите; Съвместяване и поставяне на бизнес – основи на културното богатство с поминъка на хората и създаване на нов, модерен и интересен такъв; Създаване на инфраструктура и структура за туристически направления, които ще бъдат регистрирани в Европейския Съюз и в световните туристически агенции; Създаване на работни места и съживяване на икономиката в района. Преструктуриране на земеделието и хранително – вкусовата промишленост. Развитие на лозарство и винарство, овощарство и консервна промишленост, отглеждане на етерични култури и др.; Развитие на енергийно земеделие; Хотелиерство; Различни видове услуги – здравно обслужване, производство и продажба на сувенири, битови услуги и др.; Цялостно повишаване благосъстоянието на населението; Разкриване и експониране на културно – историческото наследство.

Европейски съюз

ОПГКК Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Екотуризъм и екопътеки.

Община "Родопи" притежава редица туристически ресурси - природни и антропогенни - благоприятстващи развитието на основните специализирани видове туризъм: планински и балнеоложки, екотуризъм, културно-познавателен туризъм, селски и аграрен туризъм, приключенски туризъм и различните разновидности на хоби-туризма.

Екопътека Устина - Разположено в полите на Северните Родопи, близо до Римския път, свързващ древния Филипопол и Беломорието, село Устина е наследник на тракийското селище Бесапара, съществувало II век преди новата ера и известно в древността като голям административен център, който обхващал териториите от Пастуша до Кричим и Исперихово. В наследство от това славно минало са намерените колони с огромен диаметър, гробници. Открити са три църкви, останали на дъното на язовира до селото, заровени в земята древни останки от сгради, много монети и делви, които понастоящем се съхраняват в Археологическия музей в гр.Пловдив. Римският път, минаващ близо до село Устина, е третият трансконтинентален път, който бил окончателно съграден при Император Траян(98 -117). Той идвал от Панония (Унгария) и Дакия (Югозападна Румъния). Прекосявал р.Дунав при Улпия Ескус. Оттам покрай с.Рибен и Плене се отправял към Хемус при Троянския проход и оттам през Тракия за Филипопол. Продължил през Родопите и се насочвал по посока Егейско (Бяло) море. Този път носел името Виа Егнация – идващ от Средна и Южна Италия, продължаващ от Дурес в Албания за Солун, бреговете на Егейско и Мраморно море за Бизантион – Константинопол. Параклисът „Свети Георги” е разположен на височина около 420 м.н.в. и отстои на 60 минути от село Устина и минаващата до него р.Въча. На 20 мин Южна посока от параклиса се извисява връх „Кулата”, който впечатлява със своята монолитна осанка. По тези места всеки гост може да се наслади на красивата гледка – на север е Тракийското поле, на юг пределите на Върховръшкия дял, част от Родопския дял Чернатица. От върха „Кулата” се вижда местността „Калето” където е и едноименната пещера. Преданията разказват, че в миналото бездетни жени, успели да преминат през отвора, се сдобивали с рожби.

Екопътека село Извор - Историята на с.Извор с неговото духовно-историческо наследство датира още от най-древни времена, като е било известно с различни имена, някои от които Градец и Градище. Първите извори за заселване на мястото датират от неолитната епоха.Открито е древно селище в местността Градище, която се намира на 1 км. от с.Извор. Намерено е богато находище на глинени изделия и сечива, както и различни видове сгради с култов характер. По-късно на същото място се издига Средновековна крепост и параклиси. През следващите векове селото се обособява като един от главните духовни центрове в областта, запазвайки и съхранявайки българското духовно и историческо самосъзнание. Намиращата се в центъра на Извор църква “Св.св. Петър и Павел” е една от най-старите български църкви в Пловдивския окръг от епохата на Възраждането с голяма архитектурна и художествена стойност. Освен с историческото си наследство Извор разполага и с много богати природни ресурси. Въпреки, че е едно от малките села по брой жители – 120, територията на селото обхваща землище с 20 000 хектара площ, повечето гори, което го отрежда на едно от първите места в областта по този показател. Богатата флора и фауна се допълват от интересните геоморфологични образувания,едни от които са скалите по протежение

дефилето на р.Изворска, като тук се намира и най-голямата скала в региона. Еко пътеката включва основно два маршрута - „Момина скала” и „Трите чучура”.

Културно – познавателен туризъм (антични и средновековни обекти) - Землището на община Родопи е изпъстрено не само с природни забележителности, но и с изключително интересни за туристите и науката исторически паметници – тракийски могили, останки от стари крепости и манастири, руини на изчезнали селища, на църкви и манастири. Ето някои от тях:

Ситовски надпис: На 3км. Северно от с.Ситово, между реките Ситовска и Лилковска стърчи с оригиналните си очертания връх Щутгард, увенчан с руини на стара крепост. На изток от него, отвъд Ситовската река и шосето на около 100 метра нагоре по склона на отвесна скала, отчасти покрита с друга, се намира Ситовският надпис. Той е открит от д-р Александър Пеев през 1926г. Буквите са издълбани на високо, труднодостъпно място върху отвесна и добре изгладена повърхност на скалата, образуваща образувач своеобразна ивица, широка около 30см. Писмото се състои от остро врязани черти свързани в отделни знаци и фигури. Съществува и твърдение, че Ситовският надпис не е дело на човешка ръка, а по – скоро природно образувание.

Крепостта Света Юстина: Останките от тази древна крепостна твърдина се намират южно от село Устина. Историците я посочват като една от съставните части на северно родопските крепостни съоръжения, които са пазили подстъпите към вътрешността на планината. Тя не е проучвана задълбочено и почти мимоходом се упоменава в археологическата литература, като се сочи, че тя е една от деветте крепости, които цар Иван Александър е получил от Византия за обещаната от него помощ срещу Йоан Кантакузин. Останките и се намират на изолирана планинска вис южно от селото. Единствено Димитър Цончев конкретизира нейното местонахождение. Той е открил останките и на 3км. южно от селото в близост до южния край на скалистия планински хребет, назоваван от населението с името Кулата. Тя се е издигала на височина между 50 и 150 метра, почти кръгла по форма скала, с отвесни откоси. От нея са останали оскъдни следи. В подножието на скалата извира леденостуден извор, за който има предание, че е бил аязмо на параклис посветен на Свети Георги Победоносец, свидетелство за дълбокия корен на християнството в този край. Има еко пътека към параклиса Свети Георги и чрез нея може да се достигне до мястото на крепостта.

Община Родопи обхваща 21 села, всяко от които е съхранило спомени от далечното минало под формата на ценни археологически находки и паметници, предания и легенди, пазени и предавани от човек на човек за да останат живи и до днес. Голяма част от селата, които са в община Родопи са с интересна, богата и вековна история. Някои от тях са отпреди османското нашествие, от годините на Второто българско царство.

В землищата на Общината са открити и следи от праисторически селища и следи от древни тракийски племена. Всяко селце, по-малко или по-голямо, е успяло по свой начин да допринесе за съхраняването и оцеляването на нацията през годините. В някои от селата, населението произхожда от различни етнографски области, поради което и битовата им култура носи изключително разнообразие.

Културното наследство на община Родопи е свързано главно със старите римски пътища от които най - известен е Траяновия път. Археологическите и историческите забележителности, многобройните параклиси, манастири - съчетани с природните

дадености на местностите "Момина скала", "Трите Чучура", "Челевишката пещера", връх "Модър", Върховръх, Местността "Равнища", Чуренския дол са защитени територии и реална основа за развитие на алтернативен туризъм.

Светилища

1.Бойково: Значим археологически паметник е Линът – светилище за жертвоприношения. В света подобно светилище има само още едно – в село Петра „Лозенградско, Турция”. Намира се на около 1350м. Надморска височина. Археологическия музей в град Пловдив има друга версия – че това е винарна от времето на Бог Доинисии, превърната в светилище за жертвоприношения.

2.Златитрап: В Златитрап древните траки имат свое светилище – то е върху голямата обредна могила, на чиито връх е поставен обреден знак.

3.Брестовица: Памук могила - Много богато погребение на тракийски аристократ от Филипопол излезе при разкопки на Памук могила до Брестовица. Злато, съдове, стъклени предмети, оръжие и дарове извади оттам директорът на пловдивския археологически музей ст.н.с. д-р Костадин Кисъов. В огромен глинен съд (питос) са положени даровете на покойника. А погребението е извършено чрез трупозгаряне. Сензационни открития направиха археолози по време на разкопките на могилата край село Брестовица, която е част от община “Родопи”. Там продължават интензивните дейности по разкриването на обекта. След откритите два гроба в могилата, е разкрит трети. В него са намерени златни накити. Гробът е от 1 век след Христа и е на знатна жена от виден тракийски род, за която се предполага, че може да е съпруга на владетел.

Много богато погребение на тракийски аристократ от Филипопол излезе при разкопки на Памук могила до Брестовица. Могилата се очертава като фамилна гробница на аристократи, управлявали древния град.. Могилата е от I в.пр.Хр.- I век. сл.Хр. и е много внушителна - висока е близо 14 метра, а диаметърът е й 70м. По предварителни изчисления е засипана с 25 000 кубика пръст.

Църкви и музеи

Територията на община Родопи е обсипана със свети места, построени параклиси църкви и манастири.

1.Белащица: Манастира „Св.Георги” построен през 1920г., изграден от Византийския военачалник Никифор Скифии - управител на Пловдивска област.

Църквата Св.”Дамян и Кузма”

2.Бойково: Параклис „Божии врач”, „Св. Петър”, „Св.Тодор”, „Св.Рангел”, „Св.Мина”, „Св.Неделя”, „Св.Георги”, „Св.Спас”, „Св.Вяра,Надежда, Любов”, „Св.Илия”, „Св.Петка”, „Св.Дух”, „Св.Николай”, „Св.Покров Богородичен”.

- Църквата „Св.Богородица” е храм паметник построен през 1935г.-1938г.

- Музеи – В Народно Читалище „Здравец -1911г.” се намира музейна сбирка, в която са изложени експонати от миналото на селото.

3.Браниполе: - Православна църква „Св.Св Константин и Елена” - построена 1927-1928г.

4.Брестник: Православен храм „Св.Николай Чудотворец” построен през 1861г. издигната от населението.

5.Брестовица: Църква „Св.Тодор”, изградена през 1851г.

6. Дедево: Единственото родопско село с две църкви и параклис. С доброволният труд на населението, през 1838г. е издигната първата църква в южните Родопи „Св.Атанасий”. Освен тази църквата в селото има още една църква на гробищния парк.

7. Златитрап: „Св.Великомъченица Марина”

8. Извор: Църква „Св.Илия” – построена през 1929г.; Параклис „Св.Архангел Михаил”

9.Кадиево: Църквата „Възнесение Господне”- построена през1936г. от населението с доброволен труд. Иконите в нея са дарение от по-будни и заможни хора в селото.

10. Крумово: Църквата „Св.Архангел Михаил” е посроена 1856-1861г.

11. Лилково: Православна църква „Св.Архангел Михаил” построена през 1907г.; Църква „Св.Св. Константин и Елена”; Параклис „Възнесение Господне”

12. Марково: Каменна църква „Св.Неделя” запазена и до днес; Църквата „Св.Троица” е една от най- забележителните църкви в района.Построена от 1871-1876г., реставрирана, изографисана с позлатен иконостас.

13.Първенец: Православен храм „Св.св. Константин и Елена” – строежът е започнат през 1876г и църквата е осветена през 1879г. от Пловдивския митрополит Панарет; Реставрирана църква „Св.Фотиния”

14. Ситово: Източно православна църква „Св.Петка”; Църквата „Св.Богородица”; Около селото има параклиси на много светци

15. Устина: „Св.св.Кирил и Методий”

16. Храбрино: Църквата „Св.Харалампий” построена през 1852г.

17. Цалапица: „Св.Харалампий” изградена през 1848г.

18.Ягодово: Параклис „Св.св Петър и Павел”; Православен храм „Света Богородица”

Селският туризъм, с възраждането на местните фолклорни традиции и обичаи и стари, забравени, местни занаяти, е една добра перспектива за общината, съчетан с еко-туризма. Необходимо е общинската администрация да картотекира характерни естествени природни дадености, чешми, кладенци, както и културни паметници, етнографски къщи и др., които биха могли да бъдат интересни обекти и уникални туристически продукти за селския и еко-туризъм, съчетани с културен туризъм.

Намирането на местни и външни инвеститори за изграждането на малки обекти за настаняване – Къщи за гости на територията на общината, биха могли да се превърнат в едни притегателни центрове за туристи от страната и чужбина.

Изводи:

Усилията на общинското ръководство трябва да се насочат към:

- 1. Разработване и прилагане на насърчаващи дейности в туризма.**
- 2. Доброволни и подкрепящи схеми по опазването на културното и историческото наследство.**
- 3. Стимулиране създаването на публично-частно партньорство в областта на екотуризма.**
- 4. Създаване на интернет-базирана система за набиране на информация за ресурсите и предлаганите продукти и услуги в областта на екотуризма.**
- 5. Развитие на регионални екотуристически продукти и тематични маршрути.**
- 6. Насърчаване и разширяване възможностите за равен достъп до обектите на екотуризъм за хора с увреждания или в неравностойно положение.**
- 7. Създаване на система за повишаване на обществената осведоменост за екотуризма.**
- 8. Извършване на нови геоложки проучвания на минерални води в общината.**
- 9. Насърчаване на гражданите от общината към предприемачество в дейности като селски туризъм и провеждане на зелени училища с ученици от начално, основно и средно образование.**
- 10. Привличане на туристи чрез представяне на бита, фолклора, празници и обичаите в селата от общината.**
- 11. Изграждане на подходяща инфраструктура.**
- 12. Развиване на рекламна дейност, както и възможности, които дава програмата за развитие на селските райони.**

1.4. Население и човешки ресурси.

Община Родопи е на четвърто място по население и на четвърто място по територия сред осемнайсетте общини в област Пловдив. (Таблица 1) В община Родопи живее около 4.77% от населението на област Пловдив (32 602 души към 01.02.2011г.) и 2.2% от населението на ЮЦР. От общините в областта най-голяма е концентрацията на населението в Пловдив – 50%, в Асеновград – 9.4% и Карлово – 7.6% от общия брой жители на областта.

Средната гъстота на населението в община Родопи (62.25 души на кв.км.) е по-ниска от средните стойности за област Пловдив (114.4), но почти равна на тази за ЮЦР (66.1 души на кв.км.) и за страната (66.3 души на кв.км.), а по брой населени места (21), Родопи е на трето място в областта. По този показател ЮЦР е на второ място в страната, след Югозападния Район за планиране, което дава възможност да се направи извод, че общината е със сравнително висока гъстота на населението.

Урбанистичната класификация на селищата не е поляризирана – повечето от населените места са големи села, а една трета от тях са планински с по-малко на брой

население в тях. Най-големи по население са селата Цалапица (3 765 души), Първенец (3 371 души) и Брестовица (3 315 души), а най-малък брой население имат селата Чурен (7 човека), Лилково (61 човека), Дедово (77 човека), Скобелево (82 човека) и Ситово (90 човека).

Всички населени места са с компактна селищна структура, но самото развитие на общината, логично, е довело до съсредоточаване на основните административни услуги в гр. Пловдив. Населението в селата не са изолирани като начин на живот и особено в големите села има и много млади хора и хора в трудоспособна възраст. Голяма част от населението се занимават със земеделие в лични стопанства.

Почти всички селища разполагат със сравнително добре изградена инфраструктура по отношение на електроснабдяване, водоснабдяване, съобщителни връзки и транспортен достъп. Логично през зимния период има затруднения както със снегочистването на пътната инфраструктура, така и осигуряването на другите услуги при аварии.

В следващата Таблица е показан броя на населението на община Родопи по категоризация на възрастта – под, в и над трудоспособна възраст за периода 2009-2013г.

Таблица с Население на община Родопи по категоризация на възрастта за периода 2009-2013г.

Година	Общ брой на населението	Под трудоспособна възраст		В трудоспособна възраст		Над трудоспособна възраст	
		Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%
2009	31 687	4 235	13.37	18 514	58.42	8 938	28.20
2010	31 076	4 154	13.37	17 975	57.84	8 947	28.79
2011	31 077	4 039	12.99	17 946	57.74	9 038	29.08
2012	30 855	4 044	13.11	17 771	57.59	9 040	29.30
2013	30 729	3 990	12.98	17 613	57.31	9 126	29.70

От таблицата се вижда, че за този пет годишен период населението намаля устойчиво и средно с 239 души на година. Най-голям е бил спада на населението между 2009 и 2010г., когато населението в община Родопи е намаляло с 611 души.

Вижда се, че малко над един процент намалява броя на населението в трудоспособна възраст за този период, а приблизително със същия процент се увеличава населението над трудоспособна възраст за същия този период.

Като цяло е малък процента на населението под трудоспособна възраст – той варира около 13%, което, от днешна гледна точка, създава не добра перспектива за трудовите ресурси на общината след около 10г. за дълъг период след това. Следователно необходимо е да се предприемат стъпки за преодоляването на тази тенденция!

Може да се каже, че община Родопи се намира някъде по средата в подреждането на общините от област Пловдив по този показател, което ни дава възможност да

направим извода, че и през следващите няколко години общината няма да е сред групата на общините с най-лоша характеристика по този показател – процент на населението в трудоспособна възраст.

Заетост и безработица

Картината на безработицата в община Родопи за 2013г. може да бъде изобразена чрез следните три таблици:

Таблица със структурата на безработните според по възрастова група за 2013г.

	Община Родопи	ДБТ Родопи Гр.Пловдив
До 19г.	13	99
20-24г.	74	331
25-29г.	99	433
30-34г.	112	475
35-39г.	108	396
40-44г.	102	386
45-49г.	114	418
50-54г.	132	470
Над 55г.	187	774

Забележка: Средно месечен брой за 2013г.

Таблица с регистрирани безработни в ДБТ Родопи по степен образование през 2013г.

Образование /средно годишно/	Регистрирани безработни		%	
	Община Родопи	ДБТ Родопи Гр.Пловдив	Община Родопи	ДБТ Родопи Гр.Пловдив
Начално и без образование	242	1 869	25.8	49.4
Основно	173	549	18.4	14.5
Средно	431	1 147	45.9	30.3
Висше	94	216	10	5.7
Всичко /средно год./	939	3 781	7.2	12.7

Таблица за относителния дял на безработните в община Родопи за 2013г.

Година	%
2009	4.3
2010	5.6
2011	6.3
2012	7.0
2013	7.2

Забележка: Данните за равнището на безработица в община Родопи, което се изчислява на база относителен дял на регистрираните безработни лица от общината към броя на икономически активното население.

От таблиците се вижда, че относителния дял на безработните в община Родопи за периода 2009-2013г. се е увеличил с около 60% и от 4.3% през 2009г. е достигнал 7.2% през 2013г.

Очаквано, с нарастване на възрастта на безработните, се увеличава и съответния брой на възрастовата група. Така например за 2013г. групата 20-24г. е съставена от 74 регистрирани безработни, а групата 50-54г. – 132 регистрирани безработни, докато при групата над 55г. броя на регистрираните безработни е вече 187 души. По области на образованието най-голяма е групата на регистрираните безработни в сферата на „Техника и технологии“ – 84 души, както и в сферата на „Общество, икономика и право“ – 51 души регистрирани като безработни.

Изводи:

➤ Годишният доход на домакинствата в Община „Родопи“ е около и под средния за Пловдивска област. Ниският номинален годишен доход се компенсира от т.н. натурален доход. Натуралния доход се формира като резултат от връщане земите на частните стопани и техните усилия за възстановяване на земеделието и животновъдството при новосъздадите се условия. Номиналният доход и натуралният доход формират един среден за общината доход, който в общи линии е около и над средния такъв за Пловдивска област и страната.

➤ Доходите на домакинствата в Община „Родопи“ се формират от три източника: работна заплата, социални плащания (пенсии, помощи, обезпечения) и натурален доход от частното стопанство.

➤ Около 50 % от доходите на домакинствата се изразходват за прехрана; за битови потребности – отопление, осветление, вода – в годишен аспект разходите са около 10-20 %.

➤ Посочените характеристики са валидни за жизнен стандарт на населението в икономическа криза.

➤ Към настоящия етап на развитие на Община „Родопи“ трудоспособното население е 17 613 души, което представлява около 57.31 % от населението, живеещо на територията ѝ. За сравнение през 2005г. показателите са били съответно 18 710 души трудоспособно население, което е представлявало 58% от населението на общината.

1.5. Финансиране на дейностите.

Предвидено е основните структуроопределящи инвестиционни проекти в развитието на общината да бъдат финансирани от фондовете на Европейския съюз. Важен финансов инструмент са структурните фондове и ЕЗФРСР. Средствата от тези фондове се разпределят на базата на проектна готовност и качество на проектите, както и на възприети от ЕС принципи. В основата им са **концентрацията или фокусирането** върху конкретни приоритети, което да гарантира, че средствата ще се използват точно за набелязаните цели. Държавните, но и общинските власти са длъжни да възприемат и принципа на **партньорство**. Специално внимание в плана се отделя на сътрудничеството и съвместните действия на мрежа от субекти (общини, НПО и / или фирми), така че усилията да доведат до значими резултати.

Една от основните цели на ЕЗФРСР е **развитието на селски райони**, което е особено важно за Община Родопи.

Не на последно място за успешно финансиране е задължително мобилизирането на собствените ресурси – финансови и човешки. Защото финансирането е винаги съвместно, независимо че общините участват често с миноритарен дял – особено в по-големите проекти.

От съществено значение в процеса на финансиране е проектния капацитет на общината – способността да се разработват и представят качествени проекти. За изграждане на този потенциал общината следва да положи специални и целенасочени усилия.

2. SWOT – АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ Стимулатори на развитието	СЛАБИ СТРАНИ Ограничители на развитието
<ul style="list-style-type: none"> • Общината е разположена във високо развит район за планиране, както е Южен Централен район; • Общината е разположена в близост до голям административен, стопански и културен център както е гр.Пловдив; • Релефът на общината е изключително разнообразен – от равнинен до високопланински; • Климатът също е разнообразен – от континентален до високопланински; • Съхранена природа включително 	<ul style="list-style-type: none"> • Общината се намира в зона на относителен дефицит на валежи; • Влагоосигуреността на почвите в равнинните и предпланинските части е ниска и е под средната за страната; • Местоположението на планинската част от населените места е такова, че изисква много инвестиции в инфраструктурата и съответно голям финансов ресурс, за да се осигури подобър достъп и стандарт на живот на живеещите в тази част на общината, както и за развитието на туризма.

<p>горска флора и фауна, както и наличие на защитени територии;</p> <ul style="list-style-type: none">• Горският и земеделски фондове, заедно с климатичните условия, предоставя благоприятни условия за развитие на горското стопанство, животновъдството, билкарството и производството на екологично чисти продукти (картофи, ягоди, малини), трайните насаждения и др.;• Голям потенциал за развитие на туристически маршрути и на защитените местности.• Общината има плодородна земя, красива природа и богата история;• Селищната мрежа и пътищата са сравнително добре развити и има налична на ж.п. линия и инфраструктура в едната част на общината;• Всички населени места са водоснабдени, телефонизирани и електро снабдени;• Общината има благоприятни климатични условия, подходящи почви и големи площи обработваема земеделска земя за развитие на селското стопанство;• Съществуват опит и традиции в растениевъдството и животновъдството;• Наличие на суровини за хранително-вкусовата и парфюмерийно-козметичната промишленост;• Добре развита социална инфраструктура, адекватна на потребностите на населението;• Липса на сериозни източници на замърсяване на околната среда – на въздуха и водите;• Наличие на богата флора и фауна и защитени видове като предпоставки за туризъм;• Качествено и навременно административно обслужване на бизнеса и населението.• Изградената техническа	<ul style="list-style-type: none">• Намаляване на населението, ниски доходи и жизнен стандарт;• Увеличаване на безработицата;• Амортизираща се инфраструктура и недостиг на финансов ресурс за поддържане на съществуващата и изграждане на нова.• Амортизирана водопроводна мрежа;• Липса на канализация в цялата община;<ul style="list-style-type: none">• Липса на ПСОВ;• Ниска конкурентоспособност на местните продукти от хранително-вкусовата и дървообработвателната промишленост;• Разпокъсаност на собствеността върху земята и липса на крупни земевладелци;• Неразработени туристически ресурси;• Ограничени финансови средства за дейности в образованието, културата и спорта.• Пътната мрежа в Общината е технически остаряла и има нужда от спешни ремонти;• Амортизирана водопроводна мрежа с висока аварийност и загуби;• Липсата на канализация;• Острият недостиг на финансов ресурс за съществуващата и за изграждане на нова техническа инфраструктура;• Ниската енергийна ефективност на обществените сгради;• Доставка на Интернет и кабелни телевизии са монополизирани и са с високи цени за потребителя;• Липсата на многофункционална спортна зала;• Недостигът от обекти за масов спорт и развлечения на открито;• Нарастване на отпадъци в Общината и намаляването на капацитета на депата за тяхното съхранение;• Инцидентно създадените нерегламентирани сметища;• Липсата на достатъчно поддържащи
---	---

<p>инфраструктура;</p> <ul style="list-style-type: none">• Наличието на летище в Общината с възможност за реконструкция, разширяване и превръщането му в най-голямото карго летище за Югоизточна Европа;• Нормалното електроснабдяване на Общината;• Нормалното водоснабдяване с питейна вода на жителите на Общината;• Осигуреният достъп до Интернет;• Активният пазар на недвижими имоти, съпроводен с инвестиции;• Изградените производствени зони, разположени в благоприятните за това географски посоки;• Намаленото замърсяване на въздуха през последните години;	<p>микроклимата зелени площи и зони в селата;</p>
--	---

2.1. ВЪЗМОЖНОСТИ

- Макроикономическа стабилизация;
- Създаване на пазар на земята;
- Кандидатстване по национални и международни програми, финансиращи дейности по развитието на инфраструктурата, благоустрояването и хигиенизирането на населените места и енергийна ефективност;
 - Съхраняване и използване на биологичното разнообразие и екологичните и природни дадености;
 - Прилагане на национални и регионални програми за трудова заетост;
 - Подобряване на структурата на земеползване чрез земеустройствени и комасационни проекти в землищата, което заедно с пазара на земята ще създаде възможност за по-уедрено земеделие;
 - Създаване на трайни насаждения с качествен посадъчен материал;
 - Възстановяване и активно използване на напоителните системи;
 - Изграждане на пазарна инфраструктура за пласмент на селскостопанската продукция;
 - Създаване на система за научно и информационно обслужване на селскостопанските производители;
 - Създаване на конкурентноспособни на международния пазар ферми в животновъдството;

- Стимулиране създаването на малки и средни предприятия за преработка на земеделска и животновъдна продукция;
- Развитие на търговията;
- Използване на Европейските програми за развитие на общинската и регионална инфраструктура;
- Разширяване на сътрудничеството и формите на взаимодействие с НПО и бизнеса;
- Развитие на концесиите като форма за привличане на капитали;

2.2. ЗАПЛАХИ

- Общ икономически упадък, финансови кризи, лоша бизнес среда;
- Задълбочаване на демографските проблеми и застаряване на населението;
- Тенденция към бъдещо обезлюдяване на малките населени места;
- Увеличаване броя на безработните с основно и по-ниско образование;
- Ограничен инструментариум на общинско ниво за въздействие на пазара на труда;
- Влошаване качеството на техническата инфраструктура и липса на средства за нейната поддръжка;
- Зависимост на общинския бюджет от централната власт;
- Загуба на интерес и слаба активност на обществеността, НПО и бизнеса за местно развитие и усвояване на средства от европейските фондове и привличане на инвестиции;
- Нарастване на конкуренцията на съседни общини, големи градове, региони и чужди страни по отношение кадри, средства, заетост, инвестиции и др.
- Да продължи влошаването на структурата на земеползване, раздробяването и изоставянето на обработваемата земя, поради липса на реален пазар на земеделската продукция;
- Неосигуряването на финансови средства за внедряване на нови технологии в пречистването и опазването на околната среда;
- Влошаване на състоянието на атмосферния въздух и шумовото замърсяване от магистрален път Е – 80, поради силно увеличение на дела на тежкотоварните МПС;
- Постепенно разрушаване на изключително ценни обекти на културното наследство и реална заплаха за унищожение на някои от тях или части от тях;
- Очакваната инвазия на китайския и европейския пазар ще застраши местните производители;
- Недостатъчно развити публично - частни партньорства;
- Задълбочаване на тенденцията на обособяване на малки затворени натурални земеделски стопанства, поради ограничени физически, технически и финансови възможности на частните стопани и липса на мотивация и икономически интерес за сдружаване;
- Съобразяване с изискванията и предизвикателствата на Европейския съюз.

Европейски съюз

ОПАК Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

3. СТРАТЕГИЧЕСКИ КОНТЕКСТ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА РОДОПИ

3.1. МИСИЯ, ВИЗИЯ, ЦЕЛИ

МИСИЯ: „Община Родопи – утвърдена туристическа дестинация, интегрираща природни и културно–исторически дадености и традиции, заемаща водещо място сред желаните съвременни туристически центрове в страната и с ясно разпознаваема национална идентичност “.

ВИЗИЯ: „Просперираща община със стабилен бизнес и повишено благосъстояние на населението, с модерна техническа и социална инфраструктура, съхранена околната среда, развиващ се туризъм, утвърден административен, стопански и духовен център на района, равноправен партньор на общините от Европейския съюз”

ОСНОВНА ЦЕЛ

Основната цел на развитието на туризма в периода 2014-2020 г. е утвърждаване конкурентоспособността и ефективността на туристическия сектор на община Родопи, посредством оптимално използване на наличните природни и антропогенни ресурси в съответствие с пазарните изискванията и потребителските очаквания за устойчиво развитие на туризма, чрез:

- Подобряване на рамковите условия за развитие на туристическата индустрия;
- Повишаване на капацитета и конкурентоспособността на туризма;
- Изграждане и поддържане на необходимата за развитие на туристическата индустрия обща и специализирана инфраструктура;
- Запазване и повишаване на качеството предлаганите услуги в туристическата индустрия;
- Диверсифициране на туристическите продукти и развитие на отговорен туризъм;
- Стимулиране на регионалното развитие, намаляване на регионалните различия и създаване на силни регионални брандове.

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Основната цел може да бъде достигната чрез реализиране на следните **Стратегически цели:**

- Позициониране на община Родопи, като туристическа дестинация в по-висок клас на националния туристически пазар, като качество на предлагания туристически продукт и добавена стойност;
- Хармонизиране на политиката на секторно развитие и цели с плановете за общинско развитие;
- Единно прилагане на международни стандарти, най-добрите европейски практики и въвеждане на иновации по отношение на продукти, технологии и човешки фактор в туристическата индустрия в общината;
- Изграждане и усъвършенстване на транспортната инфраструктура;
- Подобряване на туристическата маркировка и обозначения;
- Съхраняване и ефикасно използване на туристическите ресурси, в това число природни, културни и антропогенни.
- Увеличаване дела на специализираните видове туризъм, водещи до целогодишна и по-интензивна натовареност – балнео (медикъл спа), спа и уелнес, културен (във всичките му форми - исторически, археологичен, етнографски и поклоннически), еко- и селски туризъм, приключенски, конгресен, ловен, винен и гурме туризъм и др.;
- Участие на община Родопи в инициативата на ЕК “Дестинация Европа 2020” за дефиниране на дългосрочна стратегия за популяризиране на общината, като туристическа дестинация;
- Позициониране и промотиране на общинския туристически продукт на стратегически нови и бързо развиващи се пазари;
- Осигуряване на подходящи условия за отдых и почивка на пенсионери;
- Осигуряване на подходящи условия за детски отдых;
- Насърчаване специализираното обучение и квалификацията на кадри за туризма;
- Стимулиране на квалифицирания персонал в областта на туризма, както в управленското, така и в обслужващото ниво, разкриване на нови направления и професии в системата на туризма;
- Разрешаване на проблема с презастрояването в планинските курорти;
- Разрешаване на проблема с недовършените обекти, които нарушават общата атмосфера в комплексите;
- Подкрепа на социалните и икономическите цели на правителството с устойчиво развитие на туризма;
- Стимулиране на интегрирано общинско развитие на туризма;
- Подкрепа на инициативи за развитие на туризма в селските райони;
- Добро взаимодействие между общината, държавата и туристическата индустрия.

Европейски съюз

ОПАК Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

3.2. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА: ПРИОРИТЕТИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ И МЕРКИ

Формулирането на точните Приоритети е очертано от визията и очакваното развитие на общината. Това развитие е свързано с усилия за мобилизиране на всички вътрешни ресурси на общината и привличане на външни инвестиции.

За всяка от приоритетните области в Стратегията за развитие на туризма в община Родопи са адресирани специфични цели и мерки, следващи логиката на основната цел:

Приоритет 1: Развитие на туризма - опазване и експониране на културно – историческото наследство и съхраняване на околната среда.

Специфична цел 1: Превръщане на общината в търсена туристическа дестинация;

Мярка 1: Реализация на стратегически и планови документи за развитие на туризма в общината;

- Актуализиране на стратегия за развитие на туризма в общината;

Мярка 2: Развитие на възможностите за алтернативен туризъм – селски, еко и културен туризъм;

- Участие на Общината в регионални и национални туристически борси;
- Сключване на договори с утвърдени национални туристически агенции за предлагане възможностите за туризъм в Общината;
- Презентиране на възможностите за екотуризм, спорт и отдих.

Мярка 3: Развитие на съществуващите и създаване на нови и комплексни туристически продукт.

Мярка 4: Непрекъснат маркетинг и реклама на региона;

- Изработване на рекламен туристически продукт на база културно историческо наследство и възможности за организиране на бизнес;

Мярка 5: Осигуряване високо качество на услугите;

Мярка 6: Съхраняване идентичността и устойчиво използване на културно-историческото наследство.

- Опазване, експониране, социализиране и популяризиране на културно-историческото наследство;

Мярка 7: Изграждане и ремонт на инфраструктурата, осигуряваща достъп до курортните зони и обекти в общината;

Специфична цел 2: Запазване на екологичното състояние на общината;

Мярка 1: Въвеждане на програма за разделно събиране на отпадъци;

- Създаване на програма за опазване на еколната среда и разделно сметосъбиране;

Специфична цел 3: Стимулиране на предприемачеството и създаване на благоприятна среда за инвестиции.

Мярка 1: Стимулиране на местната икономическа активност и подобряване на бизнес климата в общината

➤ Проекти за подобряване и изграждане на техническа инфраструктура за целите на инвестиционни проекти, сертифицирани по Закона за насърчаване на инвестициите

Мярка 2: Разработване на механизми за поощряване на дългосрочните инвестиции.

- Максимално оползотворяване на фондовете на ЕС;
- Административна подкрепа в изготвяне и реализация в инвестиционни проекти;

Мярка 3: Подкрепа за развитие на бизнес инфраструктурата.

- Инфраструктурно благоустрояване на терени;

Приоритет 2: Развитие и модернизация на местната инфраструктура.

Специфична цел 1: Обновяване и доизграждане на инженерна инфраструктура.

Мярка 1: Реконструкция и изграждане на пътната инфраструктура на общината.

- Рехабилитация на второкласни и третокласни пътища, ново строителство;
- Рехабилитация на общински пътища;
- Ремонт на пътни съоръжения;

Мярка 2: Изграждане на съоръжения за допълнително водоснабдяване на населените места.

- Проектиране и изграждане на резервоари за питейна вода;
- Проектиране и изграждане довеждащи водопроводи и отклонения;

Мярка 3 Подобряване на канализацията в населените места, изграждане на нова канализация и пречиствателни станции.

Мярка 4 Реконструкция и подновяване на уличната и тротоарна мрежа в населените места на общината.

Специфична цел 2: Благоустрояване на населените места от Общината.

Мярка 1: Изграждане и ремонт на площи и места за отдих в населените места.

- Благоустрояване и изграждане на зони за обществен отдих, зелени площи и детски площадки - гр.Родопи;
- Изграждане и благоустрояване на паркови пространства в населените места;
- Рехабилитация и реконструкция на площи и улични мрежи в населените места;

Мярка 2: Достъп до обществени сгради на хора с увреждания

- Подобряване на достъпа на хора с увреждания;

Мярка 3: Подобряване на състоянието на детски и спортни площадки и изграждането на нови.

- Изграждане на детски площадки в селата от общината;
- Изграждане на спортни игрища в населените места;

Приоритет 3: Подобряване качеството на жизнената среда - обновяване на социалната инфраструктура, енергийната ефективност, достъпност за всички.

Специфична цел 1: Развитие на социалната инфраструктура.

Мярка 1: Строителство, рехабилитация, модернизация и оборудване на инфраструктурата за развитие на младежките и спортните дейности.

- Изграждане и ремонт на общински спортни зали

Мярка 2: Строителство, рехабилитация, модернизация и оборудване на здравната инфраструктура

- Цялостен ремонт на Здравните служби по населени места в общината

Мярка 3: Строителство, рехабилитация, модернизация и оборудване на социалната инфраструктура

- Ремонт, реконструкция и обновяване на сгради от социалната инфраструктура на общината

Мярка 4: Строителство, рехабилитация, модернизация и оборудване на културната инфраструктура

- Ремонт, реконструкция и обновяване на читалищата в общината

Мярка 5: Изграждане на система за квалификация и преквалификация на безработните в съответствие с потребностите на икономиката и на съвременно професионално ниво

Приоритет 4: Развитие на трансгранично и междуобщинско сътрудничество

Специфична цел 1: Развитие на трансграничното и междурегионалното сътрудничество.

Мярка 1: Засилване на сътрудничеството и осъществяване на съвместни инициативи и проекти в областта на бизнеса, пазара на труда, търговията и туризма.

Мярка 2: Осъществяване на дейности за разширяване на търговията и туризма.

4.СИСТЕМА ОТ ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

4.1.Подход за разработването на система от индикатори

Системата от индикатори за наблюдение и оценка е основен инструмент за проследяване на степента на изпълнение на Стратегията за развитието на туристическата инфраструктура. Тя е неразривно свързана с цялостната система за наблюдение, оценка и актуализация на Стратегията и на ОПР на община Родопи. Селектирането на индикаторите се основава на специфичните характеристики на стратегическата част на Стратегията и съвременните методи за мониторинг на стратегическото планиране. Новата кохезионна политика на ЕС предвижда съвкупност от индикатори, съобразени с трите цели на стратегията на Европа 2020 и предвидени за използване на регионално и

местно ниво. Индикаторите са организирани около темите за социалното, икономическото и териториалното сближаване в Европа и предлагат методология за измерване на научно-техническия прогрес, конкурентноспособността, образованието, транспорта, състоянието на околната среда, социалната интеграция, бедността и здравния статус на населението.

Планираната система от индикатори се обуславя и от информационната осигуреност на общинското планиране и управление към момента на разработването на ОПР. Избраните индикатори могат да бъдат следени чрез използване на официалните информационни източници за страната. Оперативността на системата зависи от точното определяне на начални стойности на отделните индикатори. Липсата на изходни данни и наличен механизъм за събиране на последващи стойности на определен индикатор обезсмисля неговото включване в системата.

Изключение са ситуациите, когато отчитането на резултатите от ОПР извежда нуждата от дефинирането на специфични индикатори, които не са обезпечени с данни към настоящия момент. За тази цел са предвидени необвързани с началната стойност индикатори, за които е целесъобразно да се разработи и поддържа информационна база данни за целите на Стратегията. Целесъобразно е тя да представлява списък с всички индикатори и периодично обновяваните им текущи стойности. Подобна база данни следва да се поддържа от общинската администрация и нейните специализирани администрации и отдели. Особено наложително е активното и регламентирано взаимодействие между общинските звена и представителите на експлоатационните ведомства, териториалните подразделения на националните дирекции, неправителствения и частния сектор. Поддръжката на общинския справочник следва да бъде неразделна част от дейностите по организирането и представянето на годишните доклади за изпълнение на Стратегията, заложи в системата за наблюдение и оценка на плана.

Планирането на система от индикатори и структурирането и в два основни компонента – индикатори за въздействие и индикатори за резултат напълно съответства на методическите указания на МРРБ. Двата вида индикатори съвместно позволяват да се определи степента на постигане на целите и приоритетите от съдържанието на Стратегията за развитието на туризма на община Родопи. Стратегическите цели представляват желаното и възможно бъдещо състояние, докато приоритетните области представляват областите на действие и въздействие. Двата елемента изискват към тях да се приобщят различни индикатори.

4.2.Източници на информация

Съществен момент в системата от индикатори е осигуряването на надеждни източници на информация. Възможност за получаване на търсената информация произлиза и от Изпълнителната агенция по околна среда, Агенцията по заетостта, Агенция пътна инфраструктура. Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България позволява да се прецени ефективността на приложението на финансови ресурси на ЕС в България, както и концентрация на ресурси в определена област. Ключов източник представлява общинската администрация на Родопи и поддръжаните от нея списъци и регистри. Поддръжането на база данни за целите на наблюдението и оценката на Стратегията за развитието на туристическата инфраструктура следва да се осигурява именно от информационните масиви и наблюдения на общинските звена.

4.3. Видове индикатори

Включените в системата индикатори касаят социални, икономически, физически и финансови характеристики на община Родопи. Съобразно с „Методическите указания.....”, индикаторите за въздействие са ориентирани към реализация на целите, докато индикаторите за резултат са привързани към действията в рамките на отделните приоритетни области. Първият вид следва да оцени цялостната ефективност на стратегията и какво е достигнатото състояние на общината спрямо визията и стратегическите цели до 2020 г. Вторият вид индикатори могат да бъдат съотнесени и спрямо конкретен ключов проект, включен в програмата за реализация на Стратегията за развитието на туризма.

4.4.Индикатори за въздействие

Индикаторите за въздействие са разделени в категории спрямо стратегическите цели на Стратегията за развитието на туризма. Индикаторите за всяка цел са формулирани въз основа на ключовите тематични компоненти от съдържанието на целите.

4.5. Индикатори за резултат

Индикаторите за резултат разглеждат количествено измеримите мерки от състава на приоритетните области. Индикаторите се фокусират върху предполагаемите резултати и следствия от предвидените дейности и проследяват динамиката в развитието на общината. Комбинирани са разнообразни източници на информация, предоставящи точна информация за следените от индикаторите характеристики. Подборът на индикаторите спрямо спецификата на стратегическите цели и приоритети, в съчетание с техния оптимизиран брой позволяват успешното прилагане на системата от индикатори по време на изпълнението на Плана и особено при подготовката на планираните оценки.

Приоритет/Цел/Мярка	Индикатор	Мярка	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност	Целева стойност
Приоритет 1: Развитие на туризма в тясна връзка с опазване и експониране на културно – историческото наследство и съхраняване на околната среда						
Цел 1: Превръщане на общината в търсена туристическа дестинация						
Мярка 1 Развитие на възможностите за алтернативен туризъм – селски , еко и културен туризъм	Инициативи свързани с реализиране на алтернативни възможности	Брой	Община Родопи	1 година		
Мярка 2 Развитие на съществуващите и създаване на нови и комплексни туристически продукти	Организационни и регулаторни дейности	Брой	Община Родопи	1 година		

Мярка 3 Непрекъснат маркетинг и реклама на региона	Създаване условия , организиране на съвместни инициативи и срещи	Брой	Община Родопи	1 година		
Мярка 4 Осигуряване високо качество на услугите	Организационни и регулаторни дейности	Брой	Община Родопи	1 година		
Мярка 5 Съхраняване идентичността и устойчиво използване на културно – историческото наследство	Създаване и реализиране на проекти	Брой	Община Родопи	1 година		
Мярка 6 Изграждане и ремонт на инфраструктурата , осигуряваща достъп до курортните зони и обекти в общината	Изработване и реализация на проекти	Брой	Община Родопи	1 година		
Цел 2 : Запазване на екологичното състояние на общината						
Мярка 1 Въвеждане на програма за разделно събиране на битовите отпадъци	Дейности свързани с опазване на околната среда, медийни кампании и срещи	Брой	Община Родопи	1 година		
Цел 3 : Стимулиране на предприемачество и създаване на благоприятна среда за инвестиции						
Мярка 1 Стимулиране на местната икономическа активност и подобряване на бизнес климата в общината	МСП които получават бизнес услуги	брой	Община Родопи	1 година		
Приоритет 2 : Развитие и модернизация на местната инфраструктура						
Цел 1 : Обновяване и доизграждане на общинската пътна мрежа, водоснабдителната и канализационна инфраструктура						
Мярка 1 Реконструкция и изграждане на пътната инфраструктура на общината	Изработване на проекти	Брой	Община Родопи	1 година		
Мярка 2 Изграждане и реконструкция на ВиК системи в общината	Изработване на проекти	Брой	Община Родопи	1 година		
Мярка 3 Изграждане на съоръжения за допълнително водоснабдяване на населените места	Разработване на проекти и мерки за реализация	Брой	Община Родопи	1 година		
Цел 2: Благоустройство на населените места в Общината						
Мярка 1 Изграждане и ремонт на площади и места за отдих в населените места	Разработване на проекти и мерки за реализация	Брой	Община Родопи	1 година		
Мярка 2 Архитектурен достъп до обществени сгради на хора с увреждания	Мерки и проекти за реализация	Брой	Община Родопи	1 година		
Мярка 3 Подобряване състоянието на молитвените храмове и дворове	Разработване на проекти	Брой	Община Родопи	1 година		

Европейски съюз

ОПАК Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

Мярка 4 Подобряване на състоянието на детски и спортни площадки и изграждането	Разработване на проекти	Брой	Община Родопи	1 година		
Приоритет 3: Подобряване качеството на жизнената среда с акцент върху обновяване на социалната инфраструктура , енергийната ефективност , достъпност за всички						
Цел 1 : Развитие на обществената инфраструктура						
Мярка 1 Стимулиране развитието на социалните дейности.Строителство, Рехабилитация,модернизация и оборудване на социалната инфраструктура	Реализиране на общински инициативи, разработени проекти	Брой	Община Родопи,Дирекция „Социално подпомагане“	1 година		
Мярка 2 Строителство,рехабилитация, Модернизация и оборудване на образователната инфраструктура	Изработване на проекти, организиране на дейности и инициативи	Брой	Община Родопи	1 година		
Мярка3. Строителство,рехабилитация, модернизация и оборудване на инфраструктурата за развитие на младежките и спортните дейности	Изработване на проекти, организиране на дейности и инициативи	Брой	Община Родопи	1 година		
Мярка 4 Строителство, рехабилитация ,модернизация и оборудване на здравната инфраструктура	Разработване и реализация на проекти	Брой	Община Родопи	1 година		
Мярка 5 Строителство , рехабилитация ,модернизация и оборудване на културната инфраструктура	Разработване и реализация на проекти	Брой	Община Родопи	1 година		
Приоритет 4: Развитие на трансгранично и междуобщинско сътрудничество						
Цел 1 : Развитие на трансграничното и междурегионалното сътрудничество						
Мярка 1 Засилване на сътрудничеството и осъществяване на съвместни инициативи и проекти в областта на бизнеса , пазара на труд , търговията и туризма	Организиране на съвместни мероприятия , пътувания , обмяна на опит и изработване на проекти	Брой	Община Родопи	1 година		
Мярка 2 Осъществяване на дейности за разширяване на търговията и туризма	Организиране на съвместни мероприятия , пътувания , обмяна на опит и изработване на проекти	Брой	Община Родопи	1 година		

Европейски съюз

ОПАК Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

5. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

5.1. Значение на системата за наблюдение и оценка

Ефективната реализация на Стратегията за развитите на туризма през седемте години на нейното действие изисква способност за адаптация към променящите се характеристики на общината. За да бъде Стратегията основа за разработване на стратегическите документи през последващия програмен период е необходима нейната актуалност в края на 2020 г. Тези особености посочват нуждата от разработването на система за наблюдението и оценката ѝ. Системата обвързва отделни звена, извършваните от тях функции и последователността на операциите във времето.

Целите на системата са да определи степента на изпълнение на планираните цели, да проследи съответствието на Стратегията с променящите се условия и да аргументира нуждата от нейната актуализация.

Основните задачи пред системата са информационно обезпечаване, приложение на системата от индикатори на Стратегията за развитите на туризма, пълноценна координация и взаимодействие на участващите структури и успешно публично представяне на резултатите от наблюдението. Системата за наблюдение и оценка интегрира идентифицираните индикатори за измерване на резултатите и въздействието на Стратегията.

5.2. Участващи структури

Основните участници са общинският съвет на община Родопи, специализираните дирекции и отдели в местната администрация, разнообразните институции осигуряващи информация, заинтересовани страни и професионални общности.

Общинският съвет е ръководният орган за наблюдение на Стратегията за развитите на туризма. Представители на общинския съвет участват в разработването на документа, осигурявайки условията за открито осъществяване на регламентираните дейности, по планирането на туристическото развитие. Проектите за осъществяване на публичност следва да бъдат продължени и във времето на реализацията на Стратегията, като се гарантират нормативните изисквания за нейната отчетност.

Наблюдението на Стратегията се организира от кмета на община Родопи. Годишният доклад е основен инструмент за наблюдение и оценка на реализацията ѝ. Докладът се подготвя в началото на всяка година от програмния период, с изключение на първата. Въвеждането и контрола по процедурата по изготвяне на доклада се осъществява от кмета. След изготвянето му се предоставя на общинския съвет за гласуване. Процедурата завършва с изпращане на доклада до председателя на областния съвет.

Специализираните дирекции и отдели в общинската администрация активно се включват във всички етапи на разработването и реализацията на Стратегията за развитите на туризма. Те осъществяват комуникацията с останалите заинтересовани страни. Предоставят и експертната си дейност и при изготвяне на годишните доклади.

Кметовете и кметските заместници на селата също са неразделна част от системата. Те наблюдават осъществяването на общите цели на туристическото развитие на териториите на селата и осигуряват нужната информация за състоянието и тенденциите им на развитие.

Заинтересовани страни са и неправителствения сектор, частния сектор, образователните и културни институции, общности и граждани на общината.

5.3. Функции за наблюдение и оценка

Същността на системата за наблюдение и оценка на Стратегията за развитието на туризма и на ОПР Родопи са предвидените отделни функции и тяхната последователност. Съгласно законодателството в сферата на регионалното развитие, кметът на общината и общинския съвет съвместно обезпечават дейностите по изработването, съгласуването и последващите реализация и наблюдение на ОПР и на стратегическите планове и програми. Те осигуряват предпоставките за въвличане на обществеността в работата по създаването и прилагането на плана. Кметът на общината организира цялостния процес в условията на постоянна координация и комуникация с одобряващия и приемащия орган – общински съвет.

Кметът организира наблюдението на конкретните дейности по реализацията на ОПР. Инструментът за обобщаване и представяне на резултатите от прилагане на ОПР, неговото наблюдение е годишният доклад. Системата за наблюдение на ОПР Родопи предвижда изработването на шест доклада. Изводите от тях са основа за Междинната оценка на плана и съдържат информация за:

- Степента на изпълнение на стратегическите цели
- Промените на общината и прилежащата и територия в рамките на предвидения период
- Резултати от предвидените мерки и изпълнението на задълженията на конкретните органи по плана
- Препоръки и предложения за подобряване на цялостния процес по изпълнение на плана

Компетентните органи осигуряват и нужните мерки за информация и публичност съпътстващи цялостния процес.

Изработването на Междинна оценка следва да проследи степента на изпълнение на плана и ефективността от координацията между компетентните органи отговорни за неговото изпълнение. Тя се изработва от експертен екип при взаимодействие със всички заинтересовани страни участвали в реализацията на плана.

Междинната оценка следва да определи степента на изпълнение на плана и дали има нужда от дефиниране на нови проекти – актуализиран документ за изпълнение за оставащото време от периода на действие на ОПР. Друга възможност е решение за актуализиране само на програмата за реализация.

5.4. Значимост на информацията, публичността и партньорството

Общинския план за развитие може да бъде значим и ефективен инструмент за управление само при ползотворен обмен на идеи и адекватни действия между всички заинтересовани страни по време на двата значими етапа от ОПР – разработването и реализацията му.

Законът за регионално развитие и правилника за неговото прилагане, предвиждат търсенето на подходящите партньорства и дейности за информация и публичност като ръководен принцип при разработването и реализацията на ОПР и стратегическите документи в общината. Насърчава се публичното участие, провокира използването на идеите на всички заинтересовани групи. Високата обществена активност е предпоставка за успешното изготвяне и реализиране на плана за развитие на общината.